

Edukace žáků s PCHE v hlavním proudu vzdělávání

„Odlišné“ postoje žáků s PECh ke škole

- Škola není místem, kam rádi chodí
- Škola není místem, kde zažívají úspěch
- Nevěří ve spravedlivé hodnocení učitelů
- Nevěří, že učitele zajímá jejich názor
- Nemají pocit, že si jich ostatní lidé váží nebo že jsou důležití , že o nich přemýšlí
- Ostatní jsou upřednostňovány

Současné trendy ve vzdělávání

- **Inkluze**
- **Individualizace**
- **Všestranný rozvoj jedince**

Vzdělávání se nevztahuje jen k rozvíjení rozumových schopností, ale také k:

- osvojování sociálních dovedností; duchovních, morálních a estetických hodnot a žádoucích vztahů k okolí
- k emocionálnímu a volnímu rozvoji
- ke schopnosti uplatnit se v měnících se podmínkách zaměstnanosti

Povinnosti školy při individualizaci výuky

- 1) podmínky vzdělávání
- 2) poradenská pomoc
- 3) podmínky při ukončování
- 4) hodnocení
- 5) organizace a forma vzdělávání
- 6) asistent pedagoga

Dva přístupy k poruše chování

NORMATIVNĚ ZAMĚŘENÝ

3R

Restrikce

- Omezení daná rozhodnutím autority

Represe

- Společenská sankce, trest

Resocializace

- Přijetí nových norem chování

SEGREGACE,
DÍTĚ JE **PŘÍJEMCE** INTERVENCE A PÉČE

PERSPEKTIVNĚ ZAMĚŘENÝ

3P

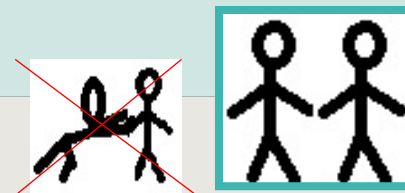
Posilování

- Aktualizace potencialit osobnosti

Podpora

- V plánování, rozhodování, nabídka možností,

Provázení

INKLUZE,
DÍTĚ **AKTIVNÍ** SPOLUTVŮRCE ZMĚNY

Podmínky efektivní výuky žáků s PCHE

- Individuální nebo skupinová péče
- Přípravné a speciální třídy
- Využívání speciálně-pedagogických metod a forem práce
- Nižší počet žáků ve třídách
- Prostorové uspořádání
- Obeznamenost pedagogů s problematikou PCH
- Případná tvorba vlastních učebnic
- Dva pedagogové ve výuce
- Spolupráce s odborníky

Bezpečné prostředí školy

- Posiluje **motivaci** a zlepšuje **neuropsychické předpoklady** žáků i učitelů k plnění úkolů
- Navozuje **pozitivní prožívání**, snižuje **riziko stresu a úzkostných stavů**, posiluje **sebehodnocení a sebevědomí**
- Působí na žáky **formativně**
- Zvyšuje **otevřenost a spolupráci** žáků a rodičů

Pravidlo 4x3 principů bezpečného prostředí

Týká se následujících oblastí:

- **Orientace žáka**
- **Dosažitelnost cílů**
- **Sociální začlenění**
- **Hodnocení**

Spolupráce s rodinou

Rodina je místem primární socializace, škola je spolu s rodinou významným sociálním prostředím,
je za socializaci spoluzodpovědná

spolupráce školy a rodiny je nutná, měla by zahrnovat stálý kontakt a dobrý vztah

Překážky komunikace mezi školou a rodiči žáka s PCHE

Nezájem rodičů
o život ve škole

Komunikace
omezená na
problémy

Vlastní
zkušenost
rodičů se školou
a s ní spojené
negativní pocity

Obranná pozice
rodičů

Požadavky na komunikaci pedagog - rodina

Obousměrná

Srozumitelná

Smysluplná

Stabilní

Kontakt s rodiči

- Rodiče jsou klíčoví pro efekt práce s žáky s PECH
- Podpora rodičovské autority, respekt k jejich problémům i slabostem – posiluje autoritu učitele
- Informovat rodiče o úspěchu a dobrém chování
- Akceptovat rodiče jako spolutvůrce změny v chování žáka – máme společná zájem, radíme se spolu
- Znat zázemí žáka (kulturuní, jazykové, ekonomické, ... - to má rovněž vliv na jeho chování)

Požadavky na kompetence učitele

- **Přirozená autorita** (není o hlasitosti, ale o sebevědomí, organizaci práce, upřímnosti k žákům, zaujatosti k výuce, znát sebe sama, „zvládat se“)
 - Začátek hodiny,
 - Organizace výuky a učení – jasné pokyny – rozumí, reagují všichni?
 - Tempo práce, ukončování činností, střídání činností, práce pro všechny žáky – diferenciaci
 - Hluchá místa - zaváhání dává prostor „lumpárnám“ - žáci se zabaví jinak; „Kdo zaváhá, je ztracen.“ Pozor na frontální výuku.
 - Konec hodiny (shrnutí, reflexe, kontrola nad situací, příprava na další činnost)
- **Odbornost** (být schopen zodpovědět dotazy žáků, naučit také žáky odpovědi hledat; být schopen zjistit, **proč** žák neovládá učivo)

Požadavky na kompetence učitele

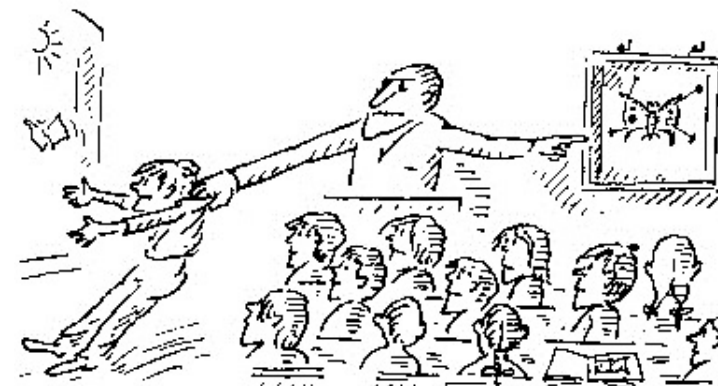
- **Zaujetí výukou** – radost z práce s žáky (žáci poznají neupřímnost)
- **Kurikulum** (modifikovat žákům s PCH obsah učiva – nikoli jen usnadnit; smysluplnost!!; potřeba žáků zažít úspěch: „Žáci, kteří se vnímají jako úspěšní studenti, jsou známkou dobře řízené třídy.“)
- **Schopnost zaujmout** (zapojit žáky aktivně do výuky)
 - Zaujmout hned na začátku (pohotovost, jasný sled činností – zdůrazní význam hodiny (teď je čas na učení))
 - Důležitá je i „rutina“ (předvídatelnost, řád hodiny) – přesto flexibilní
 - Význam prostředí (např. pomalované lavice, ...)
 - Zobrazovat výsledky práce žáků ve třídě (tabulka, ...)

Jak se (ne)reaguje na nevhodné chování

Učitelé nezřídka reagují spíše na chování než na potřebu, kterou dítě svým chováním vyjadřuje, což může vést v případě problematických projevů chování k jeho zhoršení

Reakce na chování x Vyjádřená potřeba

**Srovnávání s normou x Projev chování jako indikátor
potřeby**

Odlišnosti informující o potřebách a posilujících oblastech

(Vojtová, 2010)

Oslabující

Vztah
učitel žák

- Nespravedlivé hodnocení
- Není příležitost ke komunikaci s učitelem
- Učitelé jej nemají rádi

Sebevnímání

- Nemá pocit, že je důležitý
- Ostatní si jej neváží
- Lidé o něm nepřemýšlí
- Jiní žáci jsou upřednostňováni

Učení

- Nerad se učí, není zvědavý
- Nechodí do školy rád
- Učitelé se nezajímají o jeho názor

Posilující

Vztah
žák žák

- Pomoc spolužáka
- Nemá pocit osamělosti

Podpora

- Pomoc učitele

Učení

- Vnímá možnost pro dosažení dobrých výsledků v učení

Reflexe psychologických přístupů

- Behaviorální pohled (PCH = naučené špatné reakce na dané stimuly; kontrakt se žáky)
 - systém odměn na podporu vhodného chování
- Kognitivně-behaviorální pohled (ke změně chování nutno změnit proces myšlení)
 - rozebírat se žáky zpětně situace a chování, které by bylo vhodné
- Ekosystemický pohled (vše vychází z interakce)
 - změna interakce učitel-žáci
- Psychodynamický pohled (PCH = konflikt mezi složkami nevědomí; v praxi málo využitelný)

Opora uvnitř školy

- Školní řád (pravidla chování by měla být tvořena za asistence učitelů i žáků)
- „Krizový plán“ (v případě selhání nutná revize teorie i praxe)
- Konzultace s kolegy (mají podobné zkušenosti, mohou doporučit řešení problémů)
- Formální i neformální konzultace (např. supervize)

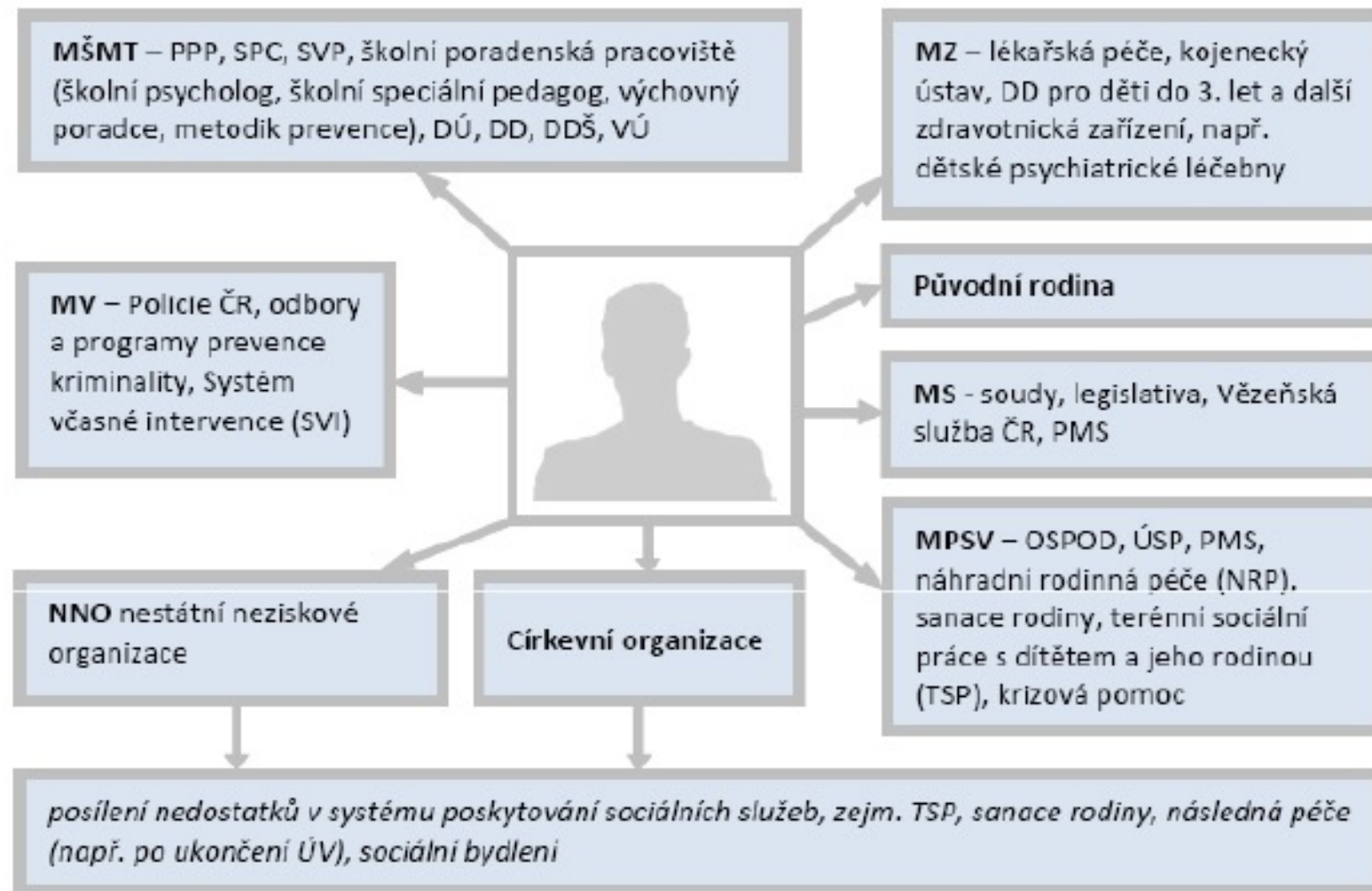

Schéma 1: Hvězdice - ideální forma fungování poskytované podpory a péče o ohrožené děti – dostupnost a provázanost podpory a péče v jakémkoliv okamžiku života dítěte (schéma vytváříme na základě analýzy systému péče o ohrožené děti v ČR)

Videa

- Klíč k dětské duši, Před půlnocí (ČT, 2011) - dětský psychiatr Dr. Pavel Theiner

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095690193-pred-pulnoci/311281381940077/titulky/>

Rodina, škola a já . Mám poruchu chování (ČT, 2008)

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1128654162-rodina-a-ja/207562230640032-rodina-skola-a-ja/>

Zdroje

- DREIKURS, R., & SOLTZ, V. (1990). *Children: the challenge*. Plume.
- HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí : obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha : Portál, 2009. 286 s. ISBN 9788073676285.
- STUHLÍKOVÁ, Iva. *Zvládání emočních problémů školáků*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2005. 170 s. ISBN 8071785342.
- OAKLANDER, Violet. *Třinácté komnaty dětské duše : tvořivá dětská psychoterapie v duchu Gestalt terapie*. Vyd. 1. Dobříš : Drvoštěp, 2003. 261 s. ISBN 8090330606.
- VISER, J. *Managing Behaviour in Classrooms*. London : David Fulton Publishers, 2000
- VOJTOVÁ, V. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2010